Муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение

«Хужирская основная общеобразовательная школа»

«Рассмотрено» на заседании МО учителей нач.классов Руководитель МО: _____ /Д.Б.Дырхеева/ Протокол № 1 от «24» августа 2022 г.	**Согласовано** Зам. дир. по УВР: _____ /О.А.Батуева/ Протокол № ___ от «24» августа 2022 г.	**«Утверждаю»** Приказ № 22 от «29» августа 2022 г. Директор: _____ /О.Д.Таряшинова/

Рабочая программа

По родному языку

1 класс

2022 - 2023 учебный год.

Количество часов по программе:

в год – 66 часов

в неделю –2 часа

Дырхеева Дулма Будаевна

учитель начальных классов

у.Хужиры

2022г

Түсэблэһэн үрэ дүнгүүд үзэхэ һуралсалай курста

Буряад хэлэ эхин шатын һургуулида үзэхэдөө, һурагшад хайшаашье тэгшэ, юрэнхылэгдэһэн шадабаринуудтай (универсальные учебные действия, саашадаа текст соо - УУД) болохо ёһотой.

Үхибүүнэй өөрын хүгжэлтын дүнгүүд (личностные результаты) – өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно (хэлэнэй аргаар хажуудахи хүнтэеэ харилсанаб, бэшэмэл текстын удха үзэнэб гэжэ ойлгоно), хүнэй аман ба бэшэгэй хэлэлгын онсо өөрэ байһые ойлгоно (аянга, хэлэлгын темп, үгэнүүдэй болон сэглэлтын тэмдэгүүдэй үүргэ).

Бэеэ гуримшуулаад ябаха шадабари (регулятивные УУД):

- багшатаяа хамта хэшээлэйнгээ зорилго табиха;
- хэшээлдээ юу хэһэнээ хойно хойноһоонь тоолохо;
- юу хэхэ гээшэбиб гэжэ уридшалан хэлэхэ;
- өөрынгөө, нүхэдэйнгөө, классайнгаа ажал багшатаяа сугтаа урид зохёогдоһон критеринүүдээр шалгаха;
- багшын үгэһэн түсэбөөр, алгоритмаар хүдэлжэ шадаха.

Оршон тойрониие шудалха шадабари (познавательные УУД):

- номоор хүдэлхэ (номой гаршагай, тусгаар тэмдэгүүдэй үүргэ ойлгохо);
- зураг хаража гү, али текст уншажа асуудалнуудта харюу олохо;
- багшатаяа болон нүхэдтэеэ хамта дүн гаргаха;
- үгөөр хэлэгдэһэн ойлгосо схемэ, таблица, модель болгохо. Тиин һөөргэнь модель соо харуулаатай ойлгосо үгөөр хэлэхэ;
- текстын удха дамжуулха.

Харилсаха шадабари (коммуникативные УУД):

- өөрынгөө һанаа бодол аман хэлэлгээр, тиихэдэ багахан текст зохёожо, бэшэгэй хэлэлгээр харуулха;
- хажуудахи хүнүүдээ шагнаха, тэдэнэй хэлэһэниие ойлгохо;
- уран гоёор уншаха, хөөрэхэ;
- классайнгаа үхибүүдтэй, багшатаяа яагаад ажалаа эмхидхэхэ, ямар журамуудые сахиха тухайгаа хэлсэхэ;
- хоёр хоёроороо, бүлэг бүлэгөөр хүдэлхэ, тиихэдээ олон ондоо «тушаал» бэе дээрээ абаха: ударидагшын, даабари дүүргэгшын, бэшээшын г.м.

Буряад хэлээр шадабари (предметные УУД):

- багшын, нүхэдэйнгөө уншаһан текст хадуун абаха;
- бүхэли үгөөр, зүбөөр, ойлгосотойгоор, уранаар уншаха;
- текстын нэрын удха ойлгохо;

- хөөрэһэн, асууһан, шангадхаһан мэдүүлэлнүүдэй янзануудые мэдэхэ; тэдэниие аянгалха;
- мэдүүлэлнүүдые зохёохо, хүсөөхэ, сэгнэхэ, зүб болгохо;
- үгэнүүдтэ асуудал табиха;
- үгэнүүдые асуудалнуудаарнь мэдүүлэлэл болгохо;
- үгэ соохи абяануудые зүбөөр нэрлэхэ, аялган болон хашалган абяануудай илгарал нэрлэхэ;
- үгэ үедэ хубааха, шэнэ мүртэ яажа нүүлгэхые мэдэхэ;
- буряад алфавит мэдэхэ, алфавидаар үгэнүүдые һубарюулха;
- үгэ соохи түргэн болон удаан аялгануудай үүргэ ойлгохо (үгын удха ондоо болгодогыень);
- үгэ соохи йотированна үзэгүүдэй «ажал» мэдэхэ: хашалганай удаа, үгын болон үеын эхиндэ;
- дүримүүдые баримталан, үгэ соо аялган үзэгүүдые зүб бэшэжэ шадаха (аялганай тааралдал, аялганай һубарил, түргэн у-ү, удаан уу-үү, уй-үй, ы-ии, өө-ээ);
- хонгёо ба бүдэхи хашалгануудые илгаруулха;
- хатуу ба зөөлэн хашалгануудые илгаруулха, хашалгануудай зөөлэниие харуулха арга мэдэхэ;
-үгэ соохи бүдэхи хашалгануудай урда дайралдадаг *б, г, д* хашалгануудай үгүүлбэри тухай мэдэхэ;
- абтаһан үгэ тухай ойлгосотой байха, абтаһан үгын сохилтотой аялганай үгүүлбэри болон бэшэлгэ мэдэхэ, хашалган һүүлтэй ородоор бэшэгдэдэг абтаһан үгэнүүдэй буряад хэлэн дээрэ бэшэлгэ мэдэхэ, абтаһан үгын һүүлэй сохилтогүй аялганй бэшэлгэ мэдэхэ;
- юумэнэй нэрэ тусхай ойлгосотой байха: хэн? юун? гэжэ асуудалда харюусадаг, юумэ нэрлэдэг, нэгэнэй, олоной тоогой түхэлнүүдтэй байдаг, олоной тогой түхэл тусхай залгалтануудаар харуулагдадаг, тусхайта юумэнэй нэрэнүүд, тэдэнэй янзанууд, ехэ үзэгөөр бэшэг дээрэ харуулагдаха тухай, юумэнэй нэрын асуудалнуудаар хубилха ёho мэдэхэ;
- үйлэ үгэ тухай ойлгосотой байха: хэлэлгэ соохи үүргэ, юу хэнэб? яанаб? яажа байнаб? гэжэ асуудалда харюусадаг, юумэнэй үйлэ нэрлэдэг, үйлэ үгэ мэдүүлэл соо хэлэгшэ болодог гэжэ мэдэхэ.

һуралсалай курсын темэнүүдэй удха

Бэлэдхэлэй үе: «Хүнэй үндэһэн газар дээгүүр, модоной үндэһэн газар доогуур»-угай модон. Буряад һайхан оромни. Эрхые һуранхаар, бэрхые һура.

Аман ба бэшэгэй хэлэлгэ гэжэ юун бэ? Үгэ гэжэ юун бэ? Үгэ хэды удхатайб? Үгэ юу нэрлэнэб? Үгэнуудэй хоорондохи холбоо.

Мэдуулэл гэжэ юун бэ? Үгэ юунһээ буридэнэб? Үе гэжэ юун бэ? Абяанууд ямар байдаг бэ? Аялган абяанууд ямар байдаг бэ?

Хашалган абяанууд ямар байдаг бэ?

Үзэглэлэй үе: Аялган [а][аа][ай] абяанууд ба тэдэниие тэмдэглэһэн үзэгүүд. Аялган [о][оо][ой] абяанууд ба тэдэниие тэмдэглэһэн үзэгүүд.

Аялган [у][уу][уй] абяанууд ба тэдэниие тэмдэглэһэн үзэгүүд. Хашалган [н][м][л] абяанууд ба тэдэниие тэмдэглэһэн үзэгүүд.

Хашалган [р] абяан ба Р, р үзэгүүд. Аялган [и] абяан ба И,и үзэгүүд. Аялган [ии][ы] абяанууд ба тэдэниие тэмдэглэһэн үзэгүүд.

Хашалган [ш] абяан ба Ш,ш үзэгүүд. Хашалган [х] абяан ба Х,х үзэгүүд. Хашалган [h] абяан ба h,h үзэгүүд.

Хашалган [г] абяан ба Г,г үзэгүүд. Хашалган [т] абяан ба Т,т үзэгүүд. Хашалган [д] абяан ба Д, д үзэгүүд.

Хашалган [б] абяан ба Б,б үзэгүүд. Хашалган [с] абяан ба С,с үзэгүүд. Аялган [э][ээ][эй] абяанууд ба тэдэниие тэмдэглэһэн үзэгүүд.

Аялган [ү][үү][үй] абяанууд ба тэдэниие тэмдэглэһэн үзэгүүд. Аялган [өө] абяанууд ба тэдэниие тэмдэглэһэн үзэгүүд.

Хашалган [з] абяан ба З,з үзэгүүд. Хашалган [ж] абяан ба Ж,ж үзэгүүд. Хашалган [ж] [з]. Йотированна аялганууд: Яя, Ёё, Ее, Юю.

Зөөлэн тэмдэг Ь.. Хатуу тэмдэг Ъ. Илгаһан Ь, Ъ. Хашалган [к] абяан ба К,к үзэгүүд. Хашалган [в] абяан ба В,в үзэгүүд.

Хашалган [п] абяан ба П,п үзэгүүд. Хашалган [ф] абяан ба Ф,ф үзэгүүд. Хашалган [ч] абяан ба Ч,ч үзэгүүд.

Хашалган [ц] абяан ба Ц,ц үзэгүүд. Хашалган [щ] абяан ба Щ,щ үзэгүүд. Эрэ, эмэ, эрсэ аялганууд

Мөөгэ ба тээгэ. Үзэглэл. Эхэ эсэгын һургаал. Һурагшадай уялга

Буряад хэлэн: Д.Ошоров Эжын һургаал. Абяанууд. Аялган абяанууд. Үгэнуудэй илгаа. Д.Ошоров Яһан. Тургэн ба удаан аялганууд.

Тоолуур. Д. Ошоров Үйлсэдэ. Мэдуулэл. Зурагаар онтохо зохёолго. Хотошо. Хашалган абяанууд.

Н.Лёнхобоева-Артугаева Залхуудай. Үгэ. Үгын уенууд. Таабаринууд. Э.Дугаров Турэл хэлэн. Үнэгэн ба шандаган.

З.Гомбожабай Манай хубууд. Б.Санжин Шэдитэ сэсэг. Огородой эдеэн. Э.Дугаров Би буряад. Эбтэй дурбэн амитан.

Буряад хэлээр һурагшадай мэдэсэ, шадабари, дадал сэгнэхэ эрилтэ

Шалгалтын диктантнууд, тэдэниие үнгэргэхэ арганууд.

Диктант текстын хэмжээдэ эрилтэнүүд:

1 - дэхи классай нэгэдэхи хахад жэлэй һүүлдэ гү, али хоёрдохи хахад жэлэй эхиндэ 10-15, жэлэй һүүлдэ 25-35 үгэнүүдтэй диктантнуудые бэшүүлхэ.

Программын ёһоор словарна диктантын хэмжээнүүд:

-1 класста - 8-10 үгэ.

Словарна диктантнуудые шалгахадаа, сэгнэлтын иимэ ноормонуудые баримталха:

«Эрхим» - нэгэшье орфографическа алдуугүй байха;

«һайн» - нэгэ орфографическа алдуутай, нэгэ заһабаритай;

«Дунда» - хоёр орфографическа алдуутай;

Диктантнуудые сэгнэлгэ.

«Эрхим» сэгнэлтэ – нэгэшье орфографическа алдуугүй, үзэгүүдээ зүбөөр, текст сэбэрээр бэшэгдэһэнэй түлөө табигдаха.

«һайн» - 2-3-һаа үлүү бэшэ орфографическа алдуутай, ондо ондоо орфограмануудтай үгэнүүдтэ 2 – 3 заһабари хэгдэһэнэй, үзэгүүдэй һарюугаар, һаланаар бэшэгдэһэнэй түлөө табигдаха.

«Дунда» - 4-5 орфографическа алдуутай, ондо ондоо орфограмануудтай үгэнүүдтэ гурбанһаа дээшэ заһабари хэгдэһэнэй, олон үзэгүүдэй хазагайруулжа байгаад, һалан муухайгаар бэшэгдэһэнэй түлөө табигдаха.

Тематическа түсэблэлгэ.		
№	***Бэлэдхэлэй үе***	саг
1	Үхибүүдые бэшүүлжэ hургаха	1
2	Үхибүүдые сэбэрээр бэшүүлжэ hургаха	1
3	Үхибүүдые бэшүүлжэ hургаха	1
4	Үхибүүдые бэшүүлжэ hургаха	1
5	Үхибүүдые сэбэрээр бэшүүлжэ hургаха	1
6	Үхибүүдые бэшүүлжэ hургаха	1
Үзэглэлэй үе		
7 8 9	Туруушын аялган[а]абяан А,а узэгуудтэй, удаан [аа] абяан ба Аа,аа узэгуудтэй, [ай] абяан ба Ай,ай узэгуудтэй бэшуулжэ hургаха	3
10 11 12	Аялган[о]абяан О,о узэгуудтэй, удаан [оо] абяан ба Оо,оо узэгуудтэй, [ой] абяан ба Ой,Ой узэгуудтэй бэшүүлжэ hургаха	3
13 14 15	Аялган[у]абяан У,у үзэгүүдтэй, удаан [уу] абяан ба Уу,уу үзэгүүдтэй, [уй] абяан ба Уй,уй үзэгүүдые бэшүүлжэ hургаха	3
16	Хащалган [н]абяан Н,н үзэгүүдтэй, хашалган [м] абяан ба М,м үзэгүүдтэй, хашалган [л] абяан ба Л,л бэшүүлжэ hургаха	1
17	Хащалган [р] бэшүүлжэ hургаха	1
18	Шэнэ абяан ба узэгуудые бэшэхэ	1
19	Шэнэ абяан ба узэгуудые бэшэхэ	1
20	Хащалган [ш] бэшүүлжэ hургаха	1
21	Хащалган [х] бэшүүлжэ hургаха	1
22	Хащалган [h] бэшүүлжэ hургаха	1
23	Хащалган [г] бэшүүлжэ hургаха	1
24	Хащалган [т] бэшүүлжэ hургаха	1
25	Хащалган [д] бэшүүлжэ hургаха	1
26	Хащалган [б] бэшүүлжэ hургаха	1
27	Хащалган [с] бэшүүлжэ hургаха	1
28	Аялган[э]абяан ба Э,э үзэгүүдтэй, удаан [ээ] абяан ба Ээ,ээ	1

	үзэгүүдтэй, [эй] абяан ба Эй,эй үзэгүүдтэй бэшүүлжэ hургаха	
29	Аялган[ү]абяан баY,ү үзэгүүдтэй, удаан [үү] абяан ба Yү, үү үзэгүүдтэй, [үй] абяан ба Yй,үй бэшүүлжэ hургаха	1
30	Аялган[өө] бэшүүлжэ hургаха	1
31	Хащалган [з] бэшүүлжэ hургаха	1
32	[ж] [з] Бэшэлгэ дээрэ хүдэлэлгэ	1
33 34 35 36 37 38	Йотированна аялган узэгуудые бэшэхэ	6
39	Зөөлэн тэмдэг ба хатуу тэмдэгууд бэшэхэ	1
40	Илгаhан Ь, Ъ тэмдэгууд	1
41	Хащалган [к] бэшүүлжэ hургаха	1
42	Хащалган [в] бэшүүлжэ hургаха	1
43	Хащалган [п] бэшүүлжэ hургаха	1
44	Хащалган [ф] бэшүүлжэ hургаха	1
45	Хащалган [ч] бэшүүлжэ hургаха	1
46	Хащалган [ц] зүбөөр бэшүүлжэ hургаха	1
47	Хащалган [щ] бэшүүлжэ hургаха	1
48	Эрэ, эмэ, эрсэ абянууд бэшэхэ	1
49	Шэнэ текст бэшүүлжэ hургаха	1
50	Шулэгтэй уран гоёор уншуулжа hургаха	1
51	Буряад арадай hургаал заабаринуудтай, зүбөөр хэлуулжэ, бэшүүлжэ hургаха	1
52	Буряад арадай hургаал заабаринуудтай, зүбөөр хэлуулжэ, бэшүүлжэ hургаха	1
53	Буряад арадай hургаал заабаринуудтай зүбөөр хэлуулжэ, бэшүүлжэ hургаха	1
54	Зүбөөр үгүүлжэ бэшүүлжэ hургаха	1

55	Аялган абяануудые зүбөөр үгүүлжэ бэшүүлжэ hургаха	1
56	Үгэнуудэй илгаа бэшүүлжэ hургаха	1
57	Зүбөөр уншажа, бэшүүлжэ hургаха	1
58	Тургэн ба удаан аялган абяануудые бэшүүлжэ hургаха	1
59	Шэнэ тоолуурнууд бэшүүлжэ hургаха	1
60	Шэнэ текстээ бэшүүлжэ hургаха	1
61	Мэдуулэлнуудые зуб бэшэжэ hургаха;	1
62	Зурагаар онтохо зохёожо бэшүүлжэ hургаха	1
63	Шэнэ текст, бэшүүлжэ hургаха	1
64	Хашалган абяануудые нэрлэжэ, бэшүүлжэ hургаха	1
65	Шэнэ текстэй танилсуулха, бэшүүлжэ hургаха	1
66	Үгын абяануудые нэрлэжэ, зүбөөр уншажа, бэшүүлжэ hургаха	1
67	Үгын абяануудые нэрлэжэ, зүбөөр уншажа, бэшүүлжэ hургаха	1
68	Таабаринуудые зуб таажа hургаха, бэшүүлжэ hургаха	1
69	Зүбөөр уншажа, бэшүүлжэ hургаха	1
70	Зүбөөр уншажа, бэшүүлжэ hургаха	1
71	Шэнэ шулэг зүбөөр уншажа, бэшүүлжэ hургаха	1
72	Шэнэ шулэг бэшүүлжэ hургаха	1
73	Шэнэ шулэг зүбөөр уншажа, бэшүүлжэ hургаха	1
		73

Буряад хэлэн

№	Темэ .	саг
1	Абяанууд үзэгүүдһээ юугээрээ илгарнаб?	1
2	Ямар абяае аялган абяан гэнэб?	1
3	Ямар абяае аялган абяае тургэн аялган абяа гэнэб?	1
4	Удаан аялган абяае яажа бэшэхэб?	1
5	Дифтонг абянуудай бэшэлгэ ямар бэ?	1
6	Аялган үзэгүүд яажа илгардаг бэ?	1
7	Үгэ соо аялган үзэгүүд яажа таарадаг бэ?	1
8	Аялган үзэгүүд үгэ соо яажа һубаридаг бэ?	1
9	Ямар абяае хашалган абяан гэнэб?	1
10	Хонгео ба бүдэхи хашалганууды яажа илгаруулхаб?м	2
11	Е,еэ,я, яа,ю, юу,и, ии,ё,ёо үзэгүүд ямар ажалтайб?	1
12	Ямар ушарта йотированна үзэгүүд хоер абяа тэмдэглэнэб?	1
13	Зөөлэн тэмдэг (ь) ямар ажалтайб?	2
14	Үгэнуудые яажа шэнэ мүртэ оруулхаб?	2
15	Буряад алфавит хэды үзэгтэйб?	1
16	Хэн? Юун? гэһэн асуудалнуудта ямар үгэнүүд харюусанаб?	1
17	Юу хэнэб? Яанаб? гэһэн асуудалнуудта ямар үгэнүүд харюусанаб?	1
18	Ямар? гэһэн асуудалда ямар үгэнүүд харюусанаб?	1
19	Ямар Үгэнуудые абтаһан үгэн гэһэн д гэнэб?	1
20	Ямар Үгэнууд ехэ үзэгөөр бэшэгдэдэг бэ?	1
21	Мэдүүлэлэй һүүлдэ ямар сэгнэлтын тэмдэг бэшэгдэхэб?	1
22	Хэлэлгэ бэшэг дээрэ яажа харуулагдахаб?	1
		26 саг
	Хамтаа:	99 саг